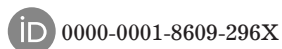

o. Jarosław Kupczak OP

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

DOI: 10.15290/std.2021.07.01

TEOLOGIA STWORZENIA

Temat stworzenia ma fundamentalne znaczenie dla całej teologii oraz dla każdej z jej poszczególnych dziedzin. Dla teologii fundamentalnej i teologicznej teorii poznania stworzenie jest pierwszym etapem Objawienia, w którym Stwórca mówi o sobie poprzez to, co stworzone. Teologia dogmatyczna wie, że poprzez poznanie tego, co stworzone, człowiek tworzy język religijny, który zostaje odniesiony do Boga zarówno w poznaniu naturalnym, jak i nadprzyrodzonym. Fakt, że stworzonym umysłem usiłujemy poznać niestworzonego Boga, stanowi nieprzekraczalną barierę i ograniczenie wszystkiego, co możemy powiedzieć o Bogu. Teologii moralnej stworzenie dostarcza podstawowej wiedzy o tym, co nazywamy naturą człowieka, która stanowi źródło tego, jak człowiek działa; w tradycyjnym ujęciu znajomość natury człowieka pozwala sformułować normę moralności.

Żadna dziedzina wiedzy teologicznej nie może lekceważyć refleksji o tym, co stworzone. Pojęcie łaski zawiera w sobie wewnętrzny stosunek do Bożego dzieła stworzenia, wiarę rozumiemy poprzez odróżnienie jej od rozumu naturalnego, ewangelizacja zakłada szacunek dla naturalnych form kultury i religijności, które chce uzupełnić i przemienić. Równocześnie możemy pomyśleć o błędach w historii Kościoła i chrześcijańskiej teologii, które płynęły z nieumiejętności odróżnienia tego, co naturalne, od tego, co nadprzyrodzone, czy też naruszały względną autonomię tego, co stworzone. Ostatecznie, jak przypomina nam o tym encyklika *Laudato si* papieża Franciszka z 2015 roku, jednym z ważnych znaków czasu dla Kościoła i teologii dzisiaj jest nowy szacunek dla Bożego dzieła stworzenia.

Tym bardziej należy się wdzięczność i szacunek dla redaktorów i autorów tego numeru „Studiów Teologii Dogmatycznej” za poświęcenie go teologii stworzenia. Kilka z zamieszczonych tutaj tekstów pochodzi z dorocznego zjazdu polskiego Towarzystwa Teologów Dogmatyków, który miał miejsce w Kamieniu

Śląskim w dniach 13-15 września 2021 roku (współorganizatorem konferencji był Wydział Teologii Uniwersytetu Opolskiego). W pięknych pomieszczeniach pałacu Odrowążów przyjęci gościnnie przez członków Towarzystwa: Ordynariusza Diecezji Opolskiej, ks. bp. Andrzeja Czaję i ks. prof. dr hab. Zygryda Glaesera polscy dogmatycy zastanawiali się nad fundamentalnymi dla depozytu wiary pojęciami: raj, stworzenie, grzech pierworodny, monogenizm, poligenizm w świetle wyzwań współczesnej nauki i kultury.

Dzięki staraniu Redaktora Naczelnego „Studiów Teologii Dogmatycznej”, ks. prof. Andrzeja Proniewskiego, teksty zaprezentowane w Kamieniu Śląskim zostały uzupełnione przez wiele innych; dzięki temu uzyskujemy niezwykle ciekawą mozaikę zagadnień związanych z teologią stworzenia, inspirującą do nowych poszukiwań, o wysokim poziomie intelektualnym. Anna Wajda prezentuje biblijną wizję stworzenia, raju i pierwszego grzechu; kilka kolejnych tekstów ukazuje patrystyczny rozwój teologii stworzenia w myśli Augustyna oraz Ojców Kapadockich (ks. Sylwester Jaśkiewicz, kl. Konrad Łabieniec, ks. Stanisław Strękowski), inne artykuły ukazują rozumienie teologii stworzenia na kolejnych etapach rozwoju teologii: u Bernarda z Clairvaux, Tomasza z Akwinu i Benedykta XVI (o. Marek Chojnacki, kl. Konrad Łabieniec, ks. Andrzej Proniewski). Wreszcie, kilka z zamieszczonych w tym numerze tekstów podejmuje niezwykle ważny temat konfrontacji tradycyjnej teologii stworzenia z dzisiejszym sposobem rozumienia początków świata, ukształtowanym przede wszystkim przez nauki przyrodnicze: kl. Marek Bielecki i ks. Wojciech Grygiel zastanawiają się nad potrzebą reinterpretacji chrześcijańskiej doktryny o stworzeniu i grzechu pierworodnym w kontekście teorii ewolucji, a Kamil Kaczmarek podejmuje próbę refleksji nad grzechem pierworodnym przez odniesienie do zdobyczy współczesnej socjologii.

Na koniec tego krótkiego omówienia zawartości bieżącego numeru „Studiów Teologii Dogmatycznej” warto zwrócić uwagę jeszcze na trzy ważne artykuły. Numer otwiera znakomity tekst ks. Wojciecha Barana, który stanowi kompetentny przegląd różnych współczesnych prób reinterpretacji pojęcia grzechu pierworodnego. W sposób wyważony, zgodny z katolickim depozytem wiary, ks. Baran zastanawia się, czy teologia Kościoła może porzucić historyczne rozumienie raju i grzechu pierworodnego, nie tracąc przez to ważnych elementów Objawienia. Ten sposób myślenia kontynuuje kl. Robert Osiecki, który dokonuje refleksji nad koniecznością zastosowania hermeneutyki ciągłości we współczesnych reinterpretacjach tradycyjnej nauki Kościoła o stworzeniu. Wreszcie, abp Edward Ozorowski podejmuje próbę mądrościowej refleksji nad *mysterium* stworzenia, która osadza prawdę o stworzeniu świata wewnątrz całej teologii. Numer czasopisma dopełnia w dodatku „Miscellanea” tekst

ks. Józefa Warzeszaka o pneumatologii czytań patrystycznych Liturgii godzin okresu zwykłego.

Rozpoczęliśmy to wprowadzenie od kilku uwag na temat fundamentalnego znaczenia pojęcia stworzenia dla teologii. Równocześnie warto zauważyć, że znaczenie tekstów zamieszczonych w tym numerze „Studiów Teologii Dogmatycznej” wykracza poza rozważania o stworzeniu i grzechu pierworodnym. Ich uważna lektura prowokuje do postawienia kluczowych dla Kościoła w każdej epoce historycznej pytań. Jak teologia Kościoła powinna dokonywać swojego *aggiornamento*, biorąc pod uwagę wrażliwość współczesnej kultury, aby równocześnie nie narazić się na niebezpieczeństwo utraty ważnych elementów depozytu wiary? Skoro Kościół wielokrotnie w swojej historii przyjmował bezkrytycznie paradygmaty danej epoki, stając się „więźniem” pewnego ograniczonego światopoglądu, o czym informują nas np. trudne debaty na temat stosunku Kościoła do niewolnictwa czy „kwestia Galileusza”, to co może nas uchronić przed podobnym stosunkiem do dzisiejszej postnowoczesnej kultury? Jakie konsekwencje będzie miało dla teologii Kościoła zastąpienie tradycyjnego, metafizycznego języka teologii przez inny, skoncentrowany na podmiotowości człowieka lub też właściwy dla dzisiejszych nauk przyrodniczych? To tylko niektóre z ważnych pytań, które powstają podczas lektury tekstów zamieszczonych w tym numerze „Studiów Teologii Dogmatycznej”. Z całą pewnością nie znajdziemy w nich wyczerpujących odpowiedzi na te pytania, ale, jak wiemy, nierzadko wartość refleksji teologicznej polega właśnie na postawieniu właściwych pytań.

o. Jarosław Kupczak OP
Prezes Towarzystwa Teologów Dogmatyków